

ESIINTYMISET MOTIVOIVANA TEKIJÄNÄ SOITONOPPIMISESSA

Anni-Riitta Ylikoski

Opinnäytetyö
Marraskuu 2012

Musiikin koulutusohjelma
Kulttuuriala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) YLIKOSKI, Anni-Riitta	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 12.11.2012
	Sivumäärä 21	Julkaisun kieli SUOMI
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi ESIINTYMISET MOTIVOIVANA TEKIJÄNÄ SOITONOPPIMISESSA		
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) SOISAARI-TURRIAGO, Merja		
Toimeksiantaja(t) -		
<p>Esiintymiset ovat musiikkiin ja soitonoppimiseen erottamattomasti kuuluva osa. Opinnäytetyössä tarkastellaan esiintymistä motivoivana tekijänä soitonoppimisessa; miten esiintymiset lisäävät oppimismotivaatiota ja mikä merkitys siinä on opettajalla. Työssä esitellään, miten esiintyminen sisältyy nykyisiin opetussuunnitelmiin. Työ sisältää myös teoretietoa esiintymisjännityksestä, koska se liittyy tärkeänä osana esiintymiseen.</p> <p>Esiintymistä on tärkeää harjoitella jo soitonopiskelun alkuvaiheista lähtien. Musiikkioppilaitosten omien konserttien lisäksi oppilaiden on hyvä saada esiintymiskokemuksia myös muualta. Työn käytännönoisuus koostuu Hyvän tuulen konsertista, joka oli yhdessä musiikkiopistolaisten kanssa järjestetty konsertti. Konsertin ohjelmistoon sisältyi kansanlauluja ja tuttuja klassisia kappaleita. Konsertilla kerättiin varoja kirkon yhteisvastuukeräykseen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Esiintyminen, motivaatio, konsertti		
Muut tiedot Liitteenä DVD Hyvän tuulen konsertista		

Author(s) YLIKOSKI, Anni-Riitta	Type of publication Bachelor's / Master's Thesis	Date 12112012
	Pages 21	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title PERFORMING AS MOTIVATION IN LEARNING TO PLAY AN INSTRUMENT		
Degree Programme Degree Programme in music		
Tutor(s) SOISAARI-TURRIAGO, Merja		
Assigned by -		
<p>Performing is an inseparable part of learning how to play a musical instrument. This thesis considers the role of performing as a motivating element in learning, as well as the meaning it has for the teacher. The study shows how performance is integrated into the current student plan. Consideration is also given to theoretical aspects of "stage-fright", as it connects directly to performing.</p> <p>It is important to perform already from the early stages of learning a musical instrument. In addition to the performing opportunities provided by the school, students should try to arrange for themselves performances elsewhere.</p> <p>The musical part of the thesis is "The Good Humour Concert", organized together with other students of the school. The concert consisted of folksongs and familiar classics. A collect took place in benefit of the Church Community Fund.</p>		
Keywords Performance, motivation, concert		
Miscellaneous DVD recording of "The Good Humour Concert"		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	2
2	MOTIVAATIO	3
2.1	Opettaja motivaation ylläpitäjänä ja parantajana	4
2.2	Tavoitteet ja motivaatio.....	5
3	ESIINTYMISET OSANA MUSIIKIN HARRASTAMISTA	6
4	ESIINTYJÄN ITSETUNTO JA KANNUSTUS	9
4.1	Esiintymisjännitys.....	10
4.2	Harjoittelun merkitys	11
4.3	Palaute	11
5	HYVÄN TUULEN KONSERTTI.....	13
5.1	Yhteisvastuu	13
5.2	Ennen konserttia	14
5.3	Konsertti.....	15
5.4	Konsertin jälkeen	16
6	POHDINTA	17
6.1	Ajatuksia konsertista	18
6.2	Opinnäytetyöprosessi	19
	LÄHTEET.....	20
	LIITTEET	21

1 JOHDANTO

”Musiikki on tarkoitettu esitettäväksi, esiintyminen on erottamaton osa musiikinopiskelua (Opetushallitus 2002, 19).”

Musiikin harrastamiseen kuuluu musiikin esittäminen. Tarkastelen opinnäytetyössäni esiintymistä soitonoppimisen motivaation kannalta. Esiintymiset jaksottavat musiikin opiskelua ja niistä oppija saa välitavoitteita opintoihinsa. Tavoitteiden saavuttaminen antaa oppijalle onnistumisen kokemuksia ja oppimisen iloa. Onnistuneet suoritukset vaikuttavat myönteisesti oppijan oppimismotivaatioon.

Musiikin esittämiseen tarvitaan rohkeutta ja hyvää itsetuntoa. Esiintymiseen liittyy myös olennaisena osana esiintymisjännitys, johon vaikuttaa paljon esiintyjän itsetunto. Opettaja voi vaikuttaa oppilaan itsetuntoon ja motivaatioon.

Tarkastelen esiintymistä myös ilon kautta. Soiton harrastajien on tärkeää saada ”paineettomia” esiintymisiä myös musiikinoppilaitosten ulkopuolella. Suorituskeskeisessä ja tavoitteellisessa oppimisessa on tärkeää säilyttää musisoimisen ilo.

Musiikin esittämisessä merkityksellistä on sekä musiikki ja soittimen hallinta että esiintymistaidot. Esiintymistä on tärkeää harjoitella jo soitonoppimisen alkuvaiheissa. Esiintymistaidot kehittyvät koko musiikinopiskelun ajan. Palaute auttaa kehittymään sekä esiintyjänä että muusikkona. Epäonnistuneet esiintymisetkin kuuluvat soitonoppimisen kasvuun ja kehitykseen.

2 MOTIVAATIO

”Lapsen oppiminen ei perustu vain tiedollisiin ja taidollisiin valmiuksiin. Motivaatio ja tunnetekijät ovat tärkeässä asemassa jo varsin varhaisesta iästä alkaen. Oppimismotivaatio syntyy, kun lapsi kokee uudet asiat haasteellisina, muttei liian vaikeina itselleen.” (Heino & Niitemaa 2004.)

Motivaatiolla on suuri merkitys kaikessa oppimisessa. Motivaatio on eräänlainen perusta, syy, tahto ja liikkeelle panija (Jousimäki, Järvinen & Siitonen 2012, 7). Motivaatio voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Oppija, joka opiskelee saadakseen jonkin palkinnon oppimisestaan (esim. hyvän arvosanan) on ulkoisesti motivoitunut. Kun taas oppija, joka on innostunut tehtävästä oman mielenkiinnon ohjaamana, on sisäisesti motivoitunut. Sisäisesti motivoituneet oppilaat ovat usein sinnikkäämpiä eivätkä luovuta herkästi, koska heidän oppimisen taustalla ei ole toivetta ulkoisesta palkkiosta. (Salovaara 2004.)

Musiikin opiskelussa esiintymiset voivat olla sekä ulkoisen että sisäisen motivaation lähteitä. Yleisön suosio ja heiltä saatu positiivinen palaute voivat olla lisäämässä soit-tajan ulkoista motivaatiota. Tutkintotilanteet erityisesti tukevat ulkoista motivaatiota. Tutkintojen tavoitteenahan on saada mahdollisimman hyvä arvosana. Esiintymiset voivat lisätä jokapäiväisen harjoittelun mielekkyyttä niin, että oppilas tietää pääsevänsä esiintymään kun kappaleet ovat tarpeeksi hyvässä kunnossa, tällöin esiintymiset toimivat myös ulkoisen motivaation lähteenä. Esiintymisissä musiikin kuuntelun ilon tuominen yleisölle lisää sisäistä motivaatiota. Musiikin soittamisen ja esittämisen ilo ilman palkintoja ja esimerkiksi ilman opettajan kehuja, näkyy paremmin musiikkioppilaitosten ulkopuolella olevissa esiintymisissä. Oppilas, jolla on sisäinen motivaatio soittamiseen ja musiikkiin, tuo mielellään musiikin kuuntelemisen iloa yleisölle ja musiikki on esiintymisen pääasia, ei esim. konsertin jälkeen saatu palkkio.

Motivaation ja oppimisen ilon kannalta on tärkeää oppijan oma kiinnostus tehtävää kohtaan (Rantala 2006, 133). Lasten oppimismotivaatio on kytköksissä minäkuvaan. Jos oppilas kokee olevansa hyvä jossakin, hän todennäköisesti innostuu asiasta ja

motivoituu opiskelemaan sitä. (Kaisanlahti 2006.) Lapsen oma sisäinen motivaatio syntyy tekemisen kautta (Arjas, 1997, 105). Myös mielikuvat itsestä esiintymässä, voivat olla motivoimassa esimerkiksi musiikin harrastukseen pariin. Kauppila (Kauppila & Sintonen 2004, 87-88) kirjoittaa tuttavastaan, joka oli jo pienenä kuvitellut itsensä estradille, suuren yleisön eteen laulamaan. Niinpä hän hakeutui myöhemmin harrastamaan laulua ja myös teatterin puolelle esiintymään.

Täytyy muistaa, että oppilaat ovat yksilöllisiä. Joitakin motivoi opettajan ja vanhempien vaatimus oppia ja harrastaa jotakin asiaa. Toiset opiskelevat hyvien arvosanojen toivossa. Joitakin motivoi ymmärrys, että taitoa voi hyödyntää arkielämässä. (Kaisanlahti 2006.)

2.1 Opettaja motivaation ylläpitäjänä ja parantajana

”Motivaation luominen ja ylläpitäminen on tehokkaan ja innostavan oppimisen välttämätön edellytys” (Jousimäki, Järvinen & Siitonen 2010, 1).

Oppilaan alkuaikojen innostus ja motivaatio jotakin harrastusta kohtaan on tärkeää pyrkiä säilyttämään. Opettajalla on tärkeä rooli motivaation ylläpitäjänä. Jousimäki, Järvinen & Siitonen (2010, 1) toteaa, että yksi opettajan tärkeimmistä tehtävistä on olla motivaation luoja.

Opettaja voi vahvistaa oppilaansa minäkuva ja parantaa opiskelumotivaatiota. Esimerkiksi lapselle aikuisilta saama palaute on tärkeä motivaatioon vaikuttava tekijä. Lapsen minäkuva rakentuu pitkälti sen kautta. Opettajan on hyvä kiinnittää jokaisen oppilaan hyviin taitoihin ja ominaisuuksiin huomiota. Myönteisen ja rohkaisevan palautteen antaminen on tärkeää erityisesti niille oppilaille, joilla on huono itsetunto. (Kaisanlahti 2006.)

Pienten lasten opettaja voi lisätä oppilaidensa opiskelumotivaatioita antamalla myönteistä palautetta myös lasten vanhemmille. Jos vanhemmat uskovat että lapsi pärjää, alkaa lapsi suhtautua myönteisemmin oppimiseen. Lapsi omaksuu mielek-

käämpiä ja tuloksekkaampia työskentelytapoja ja jaksaa paremmin yrittää vastuksista huolimatta. (Kaisanlahti 2006.)

Motivaatiota parantava tekijä on myös se, että oppilaalle annetut tehtävät vastaavat hänen kykyjään ja taitojaan. Jos oppilas saa jatkuvasti liian vaativia tehtäviä, toistuvat epäonnistumisen kokemukset heikentävät hänen oppimismotivaatiota. Usein toistessaan liian helpot tehtävät johtavat siihen, ettei oppilas saa riittävästi haastetta eikä siten myös onnistumisen kokemuksia. (Kaisanlahti 2006.) Soitonoppimisessa opettajan haastavimpia tehtäviä onkin opettaa soittamaan hyvin ja saada soittotaidot kehittymään ilman, että tekemisen ilo katoaa (Arjas 1997, 105).

Huomioimalla oppilaan kiinnostuksen kohteita, opettaja voi tukea oppilaansa motivaatiota (Kaisanlahti 2006). Soitonopiskelussa voi ottaa huomioon oppilaan musiikkimaun ja soitattaa hänellä osittain oman makunsa mukaisia kappaleita.

Oppilas huomaa, millainen on opettajan oma kiinnostus aihetta ja oppilasta kohtaan. Oppilaiden opiskelumotivaatiota lisää opettajan oma motivaatio ja innostuneisuus (Kaisanlahti 2006).

2.2 Tavoitteet ja motivaatio

Tavoitteilla on merkitystä motivaation ylläpitämisen kannalta ja myös oppimisprosessin kannalta. Motivaatiotutkimuksessa on laajasti keskusteltu motivationaalisten tavoitteiden merkityksestä oppimisessä. Tavoitteet, joita oppijat asettavat toiminnalleen, ennustavat oppimisprosessin luonnetta ja lopputuloksia. (Salovaara 2004.)

Arjaksen (1997, 103, 101) mukaan oppilailla on usein pitkän tähtäimen tavoitteet selvillä, mutta konkreettiset välitavoitteet ja merkkipaalut puuttuvat. Tärkeää olisi miettiä tavoitteet lyhyelle aikavälille, jotta varsinaisen tulevaisuudessa olevan tavoitteen saavuttaminen (esim. päättötodistuksen saaminen) ei häiriintyisi. Soitonoppimisessä oikein mitoitettavat tavoitteet lisäävät harjoittelun tehokkuutta. Muun muassa esiintymiset tuovat pieniä välitavoitteita soitonopiskeluun. Välitavoitteet jäsentävät

aikaa ja työmäärää ja tuovat motivaation kannalta tärkeitä onnistumisen kokemuksia tekemiseen (Arjas 1997, 101).

Pienten oppilaiden kohdalla tavoitteen asettelu on yleensä opettajan harteilla. Välttämättä pienen oppilaan ei edes tarvitse tietää mitä nämä tavoitteet ovat. Oppilaiden kasvaessa heidän on vähitellen itse otettava vastuuta omien tavoitteiden asettamisesta ja saavuttamisesta. Nuoren oppilaan on hyvä miettiä tavoitteet yhdessä opettajan kanssa kun taas aikuinen vastaa itse omien tavoitteidensa asettamisesta. (Arjas 1997, 104–106.)

3 ESIINTYMISET OSANA MUSIIKIN HARRASTAMISTA

Esiintyminen kuuluu olennaisena osana soittoharrastukseen. Musiikin tehtävä on tuottaa iloa kuulijoille. Siksi jo musiikin perustasolla täytyy opetella esiintymistä ja kappaleiden esiintymiskuntoon harjoittelemista. Jokaisen musiikkioppilaitoksen opetussuunnitelmaan kuuluu musiikin esittäminen ja esiintymistaitojen kartuttaminen.

”Säännöllinen ja mahdollisimman aikaisesta opintojen vaiheesta aloitettu esiintyminen, musiikin kuuntelu ja konserteissa käyminen ovat olennainen osa opetusta. Osa esiintymisestä sisältyy instrumentti- ja yhteismusisoinnin opetukseen.” (Turun seudun musiikkiopiston opetussuunnitelma, 2008.)

Päivi Arjas kirjoittaa kirjassaan Iloa esiintymiseen (1997, 92), että musiikkiopistoissa olisi hyvä miettiä, miten oppilaat saisivat positiivisia kokemuksia konserttien merkityksestä, luonteesta ja yleisöstä. Arjaksen mukaan monet oppilaista soittavat mieluiten yleisölle, jossa ei ole musiikin ammattilaisia ”arvostelemassa” esitystä. Opetushallituksen laatimassa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusteissa (2002, 19) kehoitetaan oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että oppilaille on tarjolla riit-

tävästi kunkin taidoille sopivia esiintymistilaisuuksia ja monipuolisia, pal-
kitseviä tehtäviä. (Oph 2002, 19.)

Nykyään esiintymistä opetellaan heti, kun soittoharrastus aloitetaan.

*"Esiintymiskoulutus alkaa samalla hetkellä kuin koko opiske-
lu ja etenee taitojen karttumisen myötä yhä vaativampiin
yhteyksiin (Oph 2002, 19)."*

Alkeisopetuksessa käytetään yksilötuntien lisänä ryhmäopetusta. Ryhmä-
tunnit ovat turvallinen tapa harjoitella esiintymistä ja esiintymiskäyttä-
ymistä. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitel-
man perusteissa (2005) sanotaan näin; Musiikin yleisessä oppimäärässä
on tärkeää yhdessä opiskelu ja oppiminen sekä yhteismusisointi, johon
yksilöopetus antaa valmiuksia.

Ryhmäopetuksen positiivisia puolia on paljon. Oppilaat tapaavat tunneilla
toisia musiikin ja saman instrumentin harrastajia. He voivat tarkkailla
muiden osaamista ja oppivat toisiltaan. Ryhmätunneilla jokainen saa soit-
taa yksitellen, vaikka soittokappale ei olisi vielä valmis ja opettaja voi an-
taa palautetta soiton hyvistä puolista. (Hirvikangas & Hirvikangas 2012,
25-26.) Esiintymisillä on musiikkitoiminnassa keskeinen merkitys moti-
vaation ja harjoittelun kannalta (Huusari 2004, 48).

Murtoniemi (2002, 20) toteaa, että ryhmässä soittaessaan lapset voivat
ottaa pidemmällä olevista oppilaista mallia ja saada kannustusta toisilta
soittajilta. Pieni kilpailu oppilaiden välillä kannustaa soittamaan, mutta
kasvava kilpailu voi muodostua soitonoppimisen haitaksi.

Mielestäni sama koskee myös oppilaskonsertteja. Oppilaat näkevät ja
kuulevat miten pidemmällä olevat oppilaat soittavat ja voivat ottaa heistä
mallia ja saada heistä ehkä idoleita soittamiseen. Oppilaat kuulevat erilai-
sia kappaleita ja voivat ottaa tavoitteekseen jonkin kappaleen oppimisen.

Soittamiseen tarvitaan esikuvia. Klassisen musiikin esikuville ajan henki ei ole otollinen, toisin kuin pop-jazz musiikin esikuville. Niinpä oppilaat löytävät usein esikuvansa oman musiikkioppilaitoksen oppilaista. Muun muassa Murtoniemi (2002, 25) toteaa, että viulisti-esikuvat löytyvät usein pidemmällä olevista, tutuista soittajista.

Oppilaiden olisi tärkeää oppia ajattelemaan esiintymistilanteita positiivisina kokemuksina. Aina esitettävän ohjelmiston ei tarvitsisi olla tutkintovaatimusten mukaista, vaan oppilaiden olisi hyvä käydä soittamassa tuttuja lauluja muuallakin kuin musiikkioppilaitoksen tilaisuuksissa. Tuntuu oudolta, että joitakin kappaleita harjoitellaan kuukausia, eikä niitä välttämättä esitetä missään. Oppilaita motivoisi harjoittelemaan se, jos he tietäisivät pääsevänsä esittämään valmiit kappaleet. Esiintymisen syyt tuntuvat usein vääristyneen. Esiintymisen syy on usein saada tutkinto suoritetuksi mahdollisimman hyvin. Tutkinto ja oppilaskonserttitilanteiden lisäksi olisi tärkeää saada ”aitoja” esiintymiskokemuksia, joissa voi tuntea soittamisen iloa ja ilahduttavansa yleisöä. Tällaisia esiintymistilanteita voi olla helpompi saada esiintymällä yhdessä toisten kanssa tai oman oppilaitoksen ulkopuolella. (Murtoniemi 2002, 36-37.)

Murtoniemen (2002) tekemässä pro gradu -tutkimuksessa yli puolet kyselyyn vastanneista viulunsoiton harrastajista pitivät tärkeänä esiintymistä. Tässä korostui soittamisen ilon merkitys, melkein kaikki halusivat oppia soittamaan omaksi ja muidenkin iloksi. (Murtoniemi 2002, 84.)

Usein soitonoppimisen alkuvaiheessa esiintymisiin suhtautuu rennommin eikä vielä tiedä, mitä esiintymistilanteissa tulisi ottaa huomioon. Arjaksen (1997, 105) mukaan pienet oppilaat eivät vielä osaa harjoitella tavoitteellisesti. Heistä on hauskaa soittaa. Se, meneekö kappale oikein vai väärin, on useimmiten yhdentekevää. Leena Linna kirjoittaa omista esiintymiskokemuksistaan kertomuksessa *Nyt tiedän miksi laulaa lintunen* (Kauppinen & Sintonen 2004, 84) näin; ”Harrastuksen aloittaessani olin innoissani ja kritiikitön. Nyt melkein hävettää kuinka huonolla tekniikalla esiinnyin.

Mitä pidempään harrastin, sitä kriittisemmäksi tulin.” Esiintymistaidot karttavat soittotaitojen kehittymisen ja esiintymiskokemusten kautta.

4 ESIINTYJÄN ITSETUNTO JA KANNUSTUS

”Tavoitteena on luonteva, vapautunut suhde musiikin esittämiseen ja hyvä itsetunto, joten erityistä huomiota on kiinnitettävä esiintymisjännityksen ja esiintymiseen mahdollisesti liittyvien muiden ongelmien hallintaan ja käsittelyyn (Oph 2002, 19).”

Esiintyjän itsetuntoon vaikuttaa suuresti miten aikaisemmat esiintymiset ovat menneet. Epäonnistuneet esiintymiset ovat monesti oppilaille suuria pettymyksiä ja voivat aiheuttaa monenlaisia tunteita omasta soitosta ja itsestä. Toisaalta epäonnistumiset voivat herättää soittajan harjoittelemaan enemmän. Halu seuraavan esiintymisen onnistumisesta on suuri.

Onnistumiset ovat tärkeitä suoritusitsetunnon lähteitä, mutta itsetunnon vahvistumisen kannalta on tärkeää saada myös epäonnistuneita suorituksia. Tavoitteita ei pidä saavuttaa liian helposti. Oppilas saa merkityksellisemmän kokemuksen, kun tavoitteeseen on täytynyt ponnistella ja nähdä vaivaa. (Rantala 2006, 41.)

Onnistunut esiintyminen luo uskoa seuraavaankin esiintymiseen. Näin voi päästä positiiviseen kierteeseen. Usko itseensä ja omiin kykyihinsä kasvaa vähitellen onnistumisten myötä. (Arjas 1997, 98.)

Sanallisen kannustuksen avulla voidaan vaikuttaa suoritusitsetuntoon. Kannustuksien on kuitenkin oltava perusteltuja ja oppilaan taitoihin nähden realistisia. Epärealistisiin tavoitteisiin kannustaminen oppilaan epäonnistuessa heikentää oppilaan itsetuntoa ja kannustajan taidot kyseenalaistetaan. (Rantala 2006, 42.)

4.1 Esiintymisjännitys

Esiintymissuoritukseen vaikuttaa suurelta osin myös esiintymisjännitys ja sen aiheuttamat oireet. Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön verkkosivuilla kerrotaan esiintymisjännityksen olevan hyvin yleistä. Muiden tarkkailtavana oleminen ja omien mielipiteiden (tai musiikkiesityksessä oman tulkinnan esittäminen) ei ole kaikille helppoa (YTHS).

”Jännittäminen on inhimillistä, mutta harva toiminto on yhtä herkkä häiriölle kuin musiikkiesitys (Arjas 2002, 13).”

Arjaksen (1997, 18) mukaan huono itsetunto on suurimpia jännitysongelmia aiheuttavia tekijöitä. Jos esiintyjä ei usko itseensä ja työhönsä, esiintymiseltä katoaa pohja. Soitonopetus voisi tukea myönteisen minäkuvan kehitystä antamalla onnistumisen elämyksiä ja edistymisen iloa.

Esiintymistä voi haitata myös jonkun henkilön läsnäolo yleisössä. Arjaksen (1997, 134) mukaan monet musiikinopiskelijat pelkäävät jonkun tietyn henkilön läsnäoloa konsertissa. Tällainen auktoriteettipelko haittaa esiintymistä ja esiintymiseen valmistautumista. Esiintymiseen valmistautuminen voi mennä hukkaan tämän auktoriteetin pelkäämisen vuoksi.

Yhdessä esiintyminen voi lieventää esiintymisjännitystä. Lavalle ei tarvitse mennä yksin eikä vastuu esiintymisen onnistumisesta ole pelkästään omilla harteilla. Mari Aho kirjoittaa kertomuksessaan *Uskollinen ystävämmme* (Kauppinen & Sintonen 2004, 48) miten hän soitti veljensä kanssa nelikätisesti pianoa. *”Soitimme nelikätisiä niin innokkaasti, että esiintymimme erilaisissa matineoissa. Yhdessä soittaminen vähensi huomattavasti esiintymisjännitystä ja jos soitimme väärin, yleisön oli vaikea tietää, kumpi oli syyllinen.”*

4.2 Harjoittelun merkitys

Musiikkiesityksien onnistumisessa harjoittelulla on suuri merkitys. Harjoittelulla voidaan vähentää myös esiintymisjännitystä. Esiintymisohjelmiston harjoittelemisen valmiiksi on soittajalta eniten vaativa osuus, joka vie aikaa. Kappaleita harjoitellessa on tärkeää harjoitella keskittyneesti. Ei suuria määriä toistoja ilman ajatusta, vaan ajatus mukana kulkien; mikä meni huonosti, missä onnistuin, miten saan tämän kohdan kuulostamaan paremmalta, mitä tein, että sain sen kuulostamaan hyvältä jne. Ohjelmistoa kannattaa käydä läpi ilman soitinta, mielikuvien avulla. Mielikuvaharjoittelun avulla soittaja voi harjoittaa keskittymiskykyään. (Arjas 1997, 88–90).

Harjoitteluesiintymiset ennen varsinaista esiintymistä ovat tärkeitä esiintymisen onnistumisen kannalta. Harjoituksiin voi pyytää kuulijoita ja siten saada harjoittelutilanteeseen ”painetta”. Näissä harjoituksissa tulee esille, mitkä kohdat ohjelmistossa tarvitsevat vielä hiomista, miten esiintyjä reagoi yleisöön, mitä oireita esiintymisjännitys aiheuttaa ja soittaja oppii miten hallita esiintymisjännitystä. Esiintymistilanteita voi myös harjoitella mielikuvaharjoittelun avulla. Usko omaan itseensä ja omiin kykyihinsä auttaa suhtautumaan esiintymisiin positiivisesti. *”Mielikuva siitä, että selviytyy esiintymisestä hyvin, antaa positiivisen latauksen suoritukselle. Itseluottamus ja varmuus kohoaa ja vähentää jännitystä.”* (Arjas 1997, 100.)

4.3 Palaute

On tärkeää antaa oppilaalle palautetta esiintymisistä. Esitystilanteen purkamisen on lähes yhtä tärkeää kuin esiintymiseen valmistautuminen. Jos esiintymisestä ei saa kunnollista palautetta, jää esiintymistilanteen hyödyt oppimisen kannalta käyttämättä (Arjas 1997, 108).

Palaute on tärkeää uusien asioiden oppimisen kannalta, jotta voi korjata omia virheitään. Oppimisen ilon kannalta palautteella on merkitystä. Jos omasta suorituksesta ei saa palautetta, se voi aiheuttaa epävarmuutta ja toimia jopa oppimista estävänä tekijänä. (Rantala 2006, 73.) Palautetta on annettava sekä onnistuneesta että epäonnistuneesta suorituksesta. Arjaksen (1997, 108) mukaan monesti oletetaan, että onnistumiset ovat selviä esiintyjälle ja vain puutteista ja epäonnistumisista kannattaa puhua. Esiintyjän on tärkeää kuulla onnistuneensa, mutta jos esiintymisessä jokin on epäonnistunut, on palautteen oltava rehellistä.

Yleensä palautteen antaminen liittyy valmiiseen tuotokseen esim. valmiiseen esiintymiskappaleeseen. On tärkeää antaa myös välipalautetta. (Rantala 2006, 75.) Ryhmätunnit ovat mielestäni hyviä tilanteita välipalautteen antamiseen. Oppilas kuulee soitostaan palautetta sekä muilta oppilailta että opettajalta ja voi kehittää omaa soittamistaan palautteen suuntaan, ennen kuin on harjoitellut kappaleen valmiiksi esiintymistä varten. Tietysti oppilas saa soittotunneillaan välitöntä palautetta jatkuvasti opettajaltaan.

Palautteen antajalta vaaditaan herkkyyttä ja taitoa antaa palaute oppilaalle sopivalla tavalla. Jos kritiikkiä esiintymisestä annetaan, täytyy se tuoda esille varovaisesti niin, ettei tuomitse oppilaan suoritusta ja vie opiskelumotivaatiota kokonaan. Kari Uusikylä kirjoittaa kertomuksessaan *Laulamisen ilo, soittamisen lumo* (Kauppinen & Sintonen 2004, 28) miten hän sai nuorena palautetta eräältä musiikkigurulta esiintymisen jälkeen. ”Aivan kuin olisit soittanut Ukko Nooasta pari tahtia” – lausahdus pahoitti Uusikylän mielen eikä innostanut jatkamaan soitonopiskelun parissa. Uusikylä toteaaakin, että musiikinopetuksen kaikilla tasoilla tulisi miettiä miten esiintymisiä arvioidaan.

5 HYVÄN TUULEN KONSERTTI

Järjestin opinnäytetyöni käytännön osuudeksi konsertin yhdessä Ylivieskan seudun musiikkiopistolaisten kanssa kotipaikkakunnallani Kalajoella. Kotikylässäni, Kalajoella sijaitsevassa Mehtäkylässä on nykyisin paljon musiikin harrastajia, joten kokosin heidät yhteen ja järjestin Hyvän tuulen -konsertin Mehtäkylän koulun liikuntasalissa. Keräsimme konsertilla varoja kirkon yhteisvastuukeräykseen.

Halusin järjestää konsertin juuri syrjäkylälle, jossa ihmiset ovat ”jäyhempiä” lähtemään konsertteihin. Ne, joilla ei ole musiikkia harrastavia lapsia tai lastenlapsia tulevat harvoin, jos koskaan musiikkiopiston konsertteihin. Pyrin saamaan konsertista yleisöä palvelevan hyväntuulen musiikkihetken, jossa olisi esillä oman kylän soittajat ja tuttuja lauluja ja kappaleita.

Tarkoitukseni oli saada musiikkiopistolaisille mielekäs ja positiivinen esiintymiskokemus musiikkiopiston ulkopuolella. Kalajoella järjestetään musiikkiopiston oppilaskonsertteja noin kuusi lukuvuodessa ja musiikkiopistolaiset esiintyvät oman aktiivisuuden mukaan myös seurakunnan tilaisuuksissa.

Konsertti taltioitiin DVD:lle.

5.1 Yhteisvastuu

Yhteisvastuu on lähimmäisenrakkauden kansanliike ja evankelis-luterilaisen kirkon järjestämä suurkeräys. Vuosittaisella keräyksellä autetaan hädänalaisia Suomessa ja kehitysmaissa, riippumatta syntyperästä, uskonnosta tai poliittisesta vakaumuksesta. Yhteisvastuukeräystä toteuttaa 35 000 vapaaehtoista ja talkoolaista ympäri Suomea. Siihen osallistuvat kaikki Suomen evankelis-luterilaiset seurakunnat. Keräys järjestetään

helmi-huhtikuussa, mutta keräyslupa on voimassa ympäri vuoden. Tasavallan presidentti toimii keräyksen suojelijana. (Yhteisvastuu 2012.)

60 % keräyksen tuotosta menee kehitysyhteistyöhön ja katastrofiapuun Kirkon Ulkomaanavun välityksellä. 20 % käytetään vuosittain valittavaan kohteeseen Suomessa ja 20 % kirkon ja seurakuntien tekemään avustustyöhön. (Yhteisvastuu 2012.)

Tänä vuonna yhteisvastuukeräyksellä tuetaan Suomessa taloudellisessa ahdingossa olevia henkilöitä. Takuu-Säätiö käynnistää pienluottohanke-keen, jossa ihmisille myönnetään matalakorkoisia pienlainoja, jotta he saisivat elämänsä ja taloutensa hallintaan. (Yhteisvastuu 2012.)

Kirkon ulkomaanapu vie apua Pohjois-Ugandaan, missä kapinalliset ja terroristit ovat ajaneet ihmiset evakkoleireille. He ovat menettäneet omaisuutensa ja osa myös läheisensä. Elämän aloittaminen tyhjästä kaipaa apua esim. itsenäisen toimeentulon hankkimiseen. Yhteisvastuu tukee kyläyhteisöjen säästö- ja lainaryhmiä, joiden jäsenille opetetaan taloudenhallinnan perustaitoja. Heille annetaan myös henkistä tukea traumaattisen menneisyyden käsittelyyn sekä koulutusta yrittäjyys-, ammatti- ja kansalaistaidoissa. (Yhteisvastuu 2012.)

5.2 Ennen konserttia

Konserttia mainostettiin pienimuotoisesti. Tein mainosjulisteen, jonka vein kauppojen ilmoitustauluille. Konsertista tiedotettiin myös lehdessä kirkollisissa ilmoituksissa, koska kyseessä oli kirkon yhteisvastuukeräyksen hyväksi järjestetty konsertti.

Suurin työ oli ottaa jokaiseen soittajaan yhteyttä, ottaa selvää heidän esiintymiskappaleistaan, saada säestysnuotit säestäjälle ja järjestää harjoitukset säestäjän kanssa. Etukäteen vähän pelkäsin, miten teini-ikäiset soittajat suhtautuvat koko konserttiin ja ideaan, mutta he ottivat tapahtuman hyvin vastaan.

Pidimme konsertin harjoitukset konserttia edeltävänä viikonloppuna. Suurin osa oli jo esittänyt soittamansa kappaleen musiikkiopiston konsertissa, joten he osasivat kappaleensa. Harjoituksen tarkoituksena olikin soittaa kappaleet säästyksen kanssa. Viulutrio oli minun järjestämä ja sitä täytyi vähän tarkemmin harjoituttaa.

Sain maa- ja kotitalousnaiset järjestämään konserttiin kahvituksen.

5.3 Konsertti

Konsertti alkoi pienimpien esiintyjien lauluesityksellä. Tarkoitus oli hakea sillä rentoutta esiintyjiin ja tuoda keväinen tervehdys yleisölle. Tämän jälkeen kävin toivottamassa yleisön tervetulleeksi konserttiin.

Alussa esiintyivät nuorimmat soittajat, jotta heidän ei tarvitsisi jännittää ja odottaa omaa vuoroaan liian pitkään. En halunnut monta samaa instrumenttia soittavaa esiintyvän peräkkäin, joten hain mielenkiintoa ohjelmaan soitinvaihtelulla. Sain ohjelmaan vaihtelevuutta myös viulu- ja hui-lutriolla. Lopetimme konsertin yhteislauluun, jotta yleisökin voisi osallistua musisoimiseen.

Konsertti oli onnistunut siinä mielessä, että yleisöä oli paikalla kohtuullisen paljon. Pieneen liikuntasaliin oli tullut n. 70 vierasta, joista osa oli lapsia. Konsertin yhteisvastuulle menevä tuotto oli 250 euroa, joka saatiin vapaaehtoisesta kahvirahasta.

Konserttitila oli melko pieni ja lämpötila konsertin aikana nousi. Koulun piano oli melko kolkko ja epävireessä, joten säestäjillä oli täysi työ saada soitin soimaan ilman kolinoita. Mielestäni he onnistuivat kuitenkin hyvin.

Pienet esiintyjät jännittivät ja se vei viimeisen terän soitosta. Kenraaliharjoituksissa he soittivat todella hyvin, mutta varsinaisessa konsertissa osalla soitto kärsi jännityksestä. Esimerkiksi yksi soittaja unohti oman kappaleensa, vaikka harjoituksissa osasi sen hyvin.

5.4 Konsertin jälkeen

Kiitin jokaista esiintyjää erikseen konserttiin osallistumisesta ja he saivat kukan lähtiäisiksi mukaansa.

Kyselin konsertin jälkeen tunnelmia ja ajatuksia yleisöltä ja sain hyvää palautetta. Monet olivat ihmeissään, että meidän kylälläkö on näin paljon ja näin hyviä soittajia. Yleisö oli niin innoissaan konsertista, että he toivoivat kevätkonsertista tulevan perinne kylälle.

Konsertissa näkyi sekä soitonoppimisen kehityksen kaari, että soittajien esiintymistaidot ja niiden kehittyminen. Pienimmät soittajat olivat iloisia kun pääsivät esiintymään, eikä heille ollut tärkeää meneekö soitto hyvin vai ei. Mitä pidemmällä soittajat olivat harrastuksessaan, sitä paremmat ja kehittyneemmät olivat heidän esiintymistaitonsa.

Konsertin kenraaliharjoituksissa ja myös itse konsertissa oli havaittavissa Arjaksen mainitsemaa auktoriteettipelkoa. Kysymyksessä ei ollut musiikkiopiston konsertti, mutta viulunsoittajat olivat kuulleet, että heidän viulunsoitonopettajansa on tulossa konserttiin. Tämä toi stressiä ja jännitystä esiintyjille.

Yritin korostaa musiikkiopistolaisille, että on tärkeää harjoitella myös ”rennompiin” esiintymisiin ja omalle tasolle helppoja kappaleita. Esiintymiset ovat live-tapahtumia, eikä niissä tapahtuvia asioita voi perua.

Nyt jälkeinpäin olen ajatellut, että olisi ollut hyvä pitää esiintyjien kanssa vielä pieni kokoontuminen, käydä läpi miten konsertti meni ja kuulostella esiintyjien ajatuksia musiikkiopiston ulkopuolella esiintymisestä. Koin kuitenkin itseni palautteen antajana tässä tilanteessa kiusalliseksi, koska esiintyjät eivät olleet omia oppilaitani.

6 POHDINTA

On hyvä, että nykyään oppilaille järjestetään runsaasti esiintymisiä. Tällöin yhden esiintymisen merkitys ei ole niin suuri. Jos oppilas pääsisi kerän vuodessa soittamaan oppilaitoksen konsertissa tai matineassa, voisi esiintymisestä tulla todella merkittävä asia. Oppilaalla olisi yksi hyvin tärkeä esiintyminen, jonka aikana tulisi näyttää mitä vuoden aikana on oppinut. Jos esiintyminen epäonnistuisi, sillä olisi paljon suurempi merkitys motivaatioon. Useat esiintymiset kasvattavat oppilasta jo pienestä asti vuorovaikutukseen yleisön kanssa. Esiintymisiin voi tulla rutiinia ja oppilas tunnistaa mitä tunteita ja ajatuksia esiintyminen tuo, tuoko se jännitystä, millaisia fyysisiä reaktioita esiintymiset voivat tuoda, miten hallita omaa esiintymisjännitystä ja miten päästä oikeaan vireystilaan.

Musiikin harrastamisesta ja esiintymisistä saa eväitä myös tulevaa elämää varten. Veikko Lappalainen kirjoittaa omassa kertomuksessaan *Erään tien sävelpolkuja* (Kauppinen & Sintonen 2004, 75), että hän on saanut musiikin harrastamisesta eväitä lukuisiin työtehtäviinsä. Hän kirjoittaa muun muassa näin; ”Musiikin parissa tapaa helposti lähestyttäviä ihmisiä ja esiintymislavoilla oppii olemaan jännittämättä, saa esiintymisvarmuutta. Maailmalla pystyy luontevasti seurustelemaan, kun on oppinut kohtaamaan paineita.”

Olisi mahtavaa, kun soittotaitojen lisääntyessä säilyisi se alkuvaiheen esiintymisinnostus. Omat kokemukseni esiintymisistä ovat moninaiset. Joukkoon on mahtunut niin onnistuneita suorituksia kuin täysin epäonnistuneitakin esiintymisiä. Olen kantapään kautta oppinut, että esiintymisiin täytyy aina valmistautua hyvin.

Soittotaitojen kehittyessä oma suhtautuminen esiintymisiin muuttuu. Itseltä vaatii paljon esiintymistilanteessa. Ammattiopinnoissa olen huomannut itsestäni, että minusta on tullut todella kriittinen omien esiinty-

misten suhteen. Välillä tuntuu, ettei itselleni riitä mikään. Juuri tämän vuoksi tuntui tärkeältä ottaa työssäni esille musisoimisen ilo.

6.1 Ajatuksia konsertista

Halusin järjestää konsertin juuri musiikkiopistolaisten kanssa. Minusta on tulossa musiikinalan ammattilainen, mutta ennen kaikkea minusta tulee pedagogi. Halusin opinnäytetyössäni olla lähellä oppilaita. Tulevaisuudessa tulen työskentelemään heidän kanssaan aivan musiikinopiskelun ruohonjuuritasolla. Työhöni kuuluu oppilaskonserttien järjestäminen ja oppilaiden harjoittaminen esiintymisiin.

Vaikka järjestämäni konsertti oli pienimuotoinen ja tasoltaankin suhteellisen vaatimaton, oli yllättävää kuinka paljon työtä se vaati. Konsertin järjestäjällä on vastuu monesta asiasta ja osa työstä on konserttitilanteessa täysin näkymätöntä. Itse koin työläimmäksi vaiheeksi esiintyjien hankkimisen ja heidän harjoitusten järjestämisen. Suurin osa esiintyjistä oli teini-ikäisiä ja koin, että harjoituksissa positiivisen ilmapiirin luomiseen oli tehtävä paljon työtä. Kaikkia soittajia en aina saanut innostumaan esiintymisestä.

Mielestäni minun oli hyvä aloittaa konserttien järjestäminen pienestä, koska minulla ei ollut siitä kokemusta ennestään. Olen oppinut tästä projektista paljon. Opin sen, että esiintymisiin valmistautuminen ja harjoittaminen täytyy tapahtua hyvissä ajoin ennen konserttia. Itse konsertissa opettaja tai tässä tapauksessa minä järjestäjänä en voinut tehdä esiintyjien hyväksi enää muuta kuin kannustaa.

Opin opettajuutta myös tunnetasolla. Minua jäi usean musiikkiopistolaisen esiintymisessä harmittamaan, kun jännitys vei terän soitosta. Olin harjoituksissa innoissani, kun he osasivat omat esiintymiskappaleensa ja soittivat hyvin. Vaikka konsertissa ei esiintynyt omia oppilaitani, toivoin sydämestäni heidän onnistuvan.

Esiinnyin myös itse konsertissa. Omaan suoritukseeni oli hankalaa keskittyä, kun sitä ennen piti keskittyä niin moneen muuhun asiaan. Ehkä tein liikaa itse konsertissa, kun olin ”roudarina”, juontajana ja vielä esiintyjänä.

6.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyö on vaatinut minulta paljon ja välillä se ei ole edistynyt saakaan. Työni aihe haki pitkään itseään, mutta lopulta löysin työlleni oikean suunnan ja työn nimikin alkoi hahmottua. Olen löytänyt mahtavia lähteitä, joita olen innolla lukenut ja vertaillut omaan ajatusmaailmaani ja omaan kehitykseeni. Kaikki tieto ei ollut opinnäytetyötäni varten, mutta itselleni ne ovat antaneet paljon. Minulla oli lähteitä kahdelta vuosikymmeneltä ja niitä lukiessa huomasin ilokseni, että musiikinopiskelu on muuttunut ja muuttuu koko ajan. Esimerkiksi Arjaksen (1997) kaikki esimerkit eivät päde enää nykyisiin oppimiskäsityksiin ja oppimismenetelmiin. Mielestäni oppilaiden välinen kilpailu ja vertailu ei ole enää nykyisin niin näkyvää kuin ennen. Yhdessä tekemisellä ja oppimisella on suuri merkitys nykyaikana.

Koko opinnäytetyöprojektiin on kulunut aikaa puoli vuotta. Järjestin konsertin keväällä ja kirjoitusprosessin aloitin syksyllä. Vaikka itse raportin kirjoittamiseen ei ole kulunut montaa kuukautta, on se vaatinut suuren ajatustyön ja lähteisiin tutustumisen.

Olen iloinen opinnäytetyöni valmistumisesta ajallaan ja opintojeni valmistumisesta. Odotan innolla työelämään siirtymistä. Haluan päästä kokeilemaan ja kartuttamaan taitojani viulunsoitonopettajana. Tässä ammattissa en tule koskaan olemaan valmis, mutta olen valmis kehittämään jatkuvasti sekä omia taitojani että soitonoppimista eteenpäin.

LÄHTEET

- Arjas, P. 1997. Iloa esiintymiseen -muusikon psyykkinen valmennus. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Arjas, P. 2002. Muusikoiden esiintymisjännitys. Tapaustutkimus klassisen musiikin ammattiopiskelijoiden jännittäjätyypeistä ja esiintymisvalmennuksen kurssikokemuksista. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13476/951391352X.pdf?sequence=1>. Viitattu 22.10.2012
- Heino, P. & Niitemaa, T. 2004. Olet sä mun kaa? Aurora 3/2004.
http://www.utu.fi/tiedostot/aurora/pdf/3-2004/art_14.html. Viitattu 16.10.2012
- Hirvikangas, O. Hirvikangas, H. 2012 Lasten motivaatio soittamiseen. Pohjois-karjalan ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43851/Hirvikangas%20Henna%20ja%20Olli.pdf.pdf?sequence=1>. Viitattu 22.10.2012
- Huusari, A. 2004. Mikä meitä soitattaa ja laulattaa. Tavoitteet, motivaatio ja sosiaaliset merkitykset Tampereen työväenopiston musiikkiryhmissä. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu –tutkielma.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00436.pdf>. Viitattu 22.10.2012
- Jousimäki, M., Järvinen, M. & Siitonen, M. 2010. Opettajan käsityksiä omasta motivaatiostaan ja tavastaan opettaa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kehittämishanke.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20866/Jousmaki_Jarvinen_Siitonen.pdf?sequence=1. Viitattu 6.11.2012
- Kaisanlahti, A. 2006. Opettaja tempelinharjalla. Hyvä minäkuva pitää opiskelumotivaation korkealla. Opettajalehti 43/2006.
http://www.opettaja.fi/portal/page?_pageid=95,82089&_dad=portal&_schema=PORTAL&key=104215. Viitattu 16.10.2012
- Kauppinen, E. & Sintonen, S. 2004. Musikaalinen elämä. Vantaa: Dark Oy.
- Murtoniemi, T. 2002. Viulunsoiton motivaation muotoutuminen musiikkioppilaitoksissa. 10–16 –vuotiaiden viulistien motivaatio soittamisen alkuvaiheessa ja opintojen edetessä. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Pro gradu –tutkielma
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/9833/temurto.pdf?sequence=1>. Viitattu 22.10.2012

Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002.

http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf. Viitattu 22.10.2012

Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf. Viitattu 22.10.2012

Rantala, T. 2006 Oppimisen iloa etsimässä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salovaara H. 2004. Oppimisen teoriasta tukea tieto- ja viestintätekniiikan pedagogiseen käyttöön. Suomen virtuaaliyliopisto.

http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_4/motivaatio.htm. Viitattu 22.10.2012

Turun seudun musiikkiopisto. Opetussuunnitelma 2008. <http://www.tsmo.fi/wp-content/uploads/2012/08/Turun-seudun-musiikkiopiston-opetussuunnitelma-2008.pdf>. Viitattu 22.10.2012

Yhteisvastuu 2012. www.yhteisvastuu.fi. Viitattu 13.4.2012

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätö. Esiintymisjännitys.

http://www.yths.fi/terveystieto_ja_tutkimus/terveystietopankki/133/esiintymisjannitys. Viitattu 22.10.2012

LIITTEET

DVD Hyväntuulen -konsertista